

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-144.2019.25>

УДК 371.134:615.15:37.048,4

Філіппова Л. В.

РОЗВИТОК САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В статті описується як за допомогою рефлексії може відбуватися процес самоорганізації у студентів, який є важливий для подальшого становлення та для самовизначення людини у світі. Стати більш конкурентно-спроможним на ринку праці і у світі. Детально наведені основні аспекти розподілу власного часу в період навчальної діяльності студента. Саме правильний розподіл вільного часу допомагає студентові навчатися самоорганізовувати себе. Розглядається детально основні компоненти за допомогою, яких можна розвинути та сформувати вміння до самоорганізації. Описується головна задача у формуванні самоорганізаційних вмінь, які відбуваються лише під дією рефлексійних дій, а це і є головне при вивченні хімічних дисциплін розуміти власні дії. Розглядаються критерії рефлексивної здатності, які тісно пов'язані зі самостійною працею студента у вищих навчальних закладах. Виокремлюються два основних аспекти, на яких базується процес самостійної діяльності студента під час навчального процесу. Детально розглядається "ситуація розриву", яка викликає рефлексійні дії у студентів під час самостійного вирішування проблеми. Ця ситуація надає змогу закріпити отриманні нові знання, та одночасно нагадати вміння, які вже має студент і спроектувати нові знання в іншу площу знань. Наводиться група хімічних компетенцій, яка притаманна для студентів фармацевтичних факультетів. Саме ці компетенції є фундаментальними для вивчення професійно-орієнтованих дисциплін для студентів фармацевтичних вищих навчальних закладів.

Ключові слова: самоорганізація, самовизначення, "ситуація розриву", самостійна діяльність, хімічні компетенції.

Успішність особистісного самовизначення залежить від того, наскільки особистість добре інтегрована, від її креативності, базової культури, від ступеня освоєння норм поведінки і спілкування, від уміння входити в складний сучасний світ, адаптуватися у великому потоці інформації. У зв'язку з цим виникає необхідність у стимулюванні активності самої особистості, її прагнення до саморозвитку і самовизначення через самопізнання, здатності до адекватних відповіді викликам сучасного складного та складно координованого світу. Внаслідок цього особистість повинна вміти самоорганізовуватися.

Для того, щоб викликати процес самоорганізації, потрібно студентам мати вміння до рефлексії. Ми вважаємо, що найкраще для розвитку самоорганізації студентові потрібно організувати власний час в період навчання. Можна визначити основні аспекти розподілу власного часу в період навчання:

– змістове планування – потрібно виділити чітко ціль, під ціль, головні задачі власної діяльності з точки зору їх змістового значення саме для студента, обов'язково привести їх в певній послідовності за ступеням важності;

– постійний контроль при вирішенні задач, витрат часу при виконанні явних задач та досягнення цілі;

– ймовірне прогнозування. Цей момент дозволяє запланувати свою роботу при навчанні на місяць або на рік;

– виконавчий контроль порядку, швидкості виконання.

Як показав літературний пошук за автором М. М. Курневим [1] в систему формування вмінь самоорганізації студентів входять наступні компоненти:

- забезпечення студента інформаційною базою о сутті самоорганізації;
- діагностика вихідних вмінь самоорганізації;
- виокремлювання пріоритетних цілей, а саме формування вмінь самоорганізації. Досягнення високого рівня в їх формуванні;
- (само)прогнозування та (само)проектування;
- змістовно-операційне забезпечення процесом самоорганізації, обов'язково потрібно визначити та встановити форми, методи та засоби, які дозволяють цілеспрямовано досягти поставленої цілі;
- аналізування отриманих результатів з подальшим внесенням корекції;
- формування мотивації у студентів для входження в процес самоорганізації;
- розвиток у студентів емоційно-вольових якостей, які необхідно для включення процесу самоорганізації;
- комунікативні якості, які дозволяють студентів сприймати інформацію, через спілкування;
- (само)управління, яке включає регулювання процесом самоорганізації, корекція.

Мета статті – навчити студента правильно розподіляти вільний час в період навчальної діяльності. Розвинути рефлексійні дії при вирішенні ситуаційних задач. Вільно володіти хімічною термінологією. Висказувати свої думки не боячись за свої недоліки в хімічній термінології.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ми провели анкетування 72 студентів II курсу фармацевтичного факультету з метою виявлення рефлексивності за опросником рефлексивності В. Н. Карандашева. Результати показали, що 28 студента мають низьку рефлексивність, що відповідає 38,9% серед опитуваних, 25 студентів – мають середню рефлексивність, що відповідає 34,7% та 19 студентів – високу рефлексивність, це становить 26,4% серед студентів які були опитані. Середній показник рефлексивності опитаних студентів складає 51.8.

Тому головною задачею у формуванні самоорганізації вмінь студентів повинно стати розвиток рефлексії у студентів. Необхідно студента навчити ставати у рефлексивну позицію, тобто розуміти власну дію. В праці В. Г. Богіна [2] для навчально – пізнавальної діяльності головне, щоб відбувалися рефлексивні переноси з одної площини в іншу. Для того, щоб навчити студента самоосвіті та самоорганізації потрібно навчити його рефлексії.

Критеріями розвитку рефлексивної здатності студентів можуть бути наступні:

- зрозумілість для себе наукового інформаційного матеріалу;
- володіння методами та засобами навчального матеріалу;
- володіння прийомами обробки змісту, тобто побудова логічного ланцюжка або розуміння ключових понять та хімічної термінології, вміння

передавати своїми словами науковий матеріал;

– володіння прийомами систематизації, тобто робити анотації, схеми, таблиці;

– вміння складати систему перевірочних завданій для визначення рівня засвоєння.

Рефлексія є основою навчальної самостійної діяльності студента. Також рефлексія навчальної самостійної діяльності є спонукальним моментом. До основних типів рефлексії належать: особистісна, інтелектуальна, комунікативна та кооперативна рефлексія [3].

Самостійна діяльність студента завжди викликає взаємодію між суб'єктами даного процесу, а саме між викладачем та студентом коли саме мова ведеться про формування етапів самостійної діяльності. У процесі рефлексивного навчання залучені і студент і викладач. Якщо хтось не буде приймати участь в рефлексивному навчанні тоді навчити його не можливо. Творча рефлексія допомагає студентові визначити себе як індивіда, дозволяє усвідомити себе як організатора власного розвитку. Вона надає можливість подолати труднощі, які виникають під час навчання за допомогою переосмислення власного досвіду.

Викладач під час рефлексивного навчання на практичних заняттях готуючись зарання передбачає всі можливі моменти [4]. Викладач лише повинен надихати студента навчити розвивати розумову діяльність, вимушує розвиток вміння проводити аналіз, синтез, порівняння, робити працю та класифікувати за різними ознаками явища, самостійно розбиратися з труднощами знаходячи відповіді в "старих" знаннях, щоб породити нові знання, більш досконалі. Всі ці процеси не відбуваються стихійно, всі навички студент отримує поступово.

Як правила, завжди в процесі навчання виникає взаємодія між студентом та викладачем, також виникає взаємодія між студентом та студентом, тобто самого студента – коли він є учнем, та коли він є викладачем до самого себе в процесі самонавчання. Процес самостійної діяльності ґрунтується на двох аспектах:

• *Комунікативному.* В цей момент відбувається насадження взаєморозуміння між суб'єктами навчального процесу. Використовується комунікативна (міжособистісна рефлексія);

• *Практична взаємодія.* В цьому аспекті студент самостійно позначає зміст навчання. Ця взаємодія є більш ефективною для студента, коли одночасно будуть залучені: осмислення, усвідомлення, тобто коли спрацьовує інтелектуальна рефлексія.

Таким чином, ми бачимо, що інтелектуальна та комунікативна рефлексія є необхідною умовою для навчальної діяльності студента та навчальної самостійної діяльності студента. Під час інтелектуальної рефлексії відбувається осмислення осмисленого в процесі навчання завдань та одночасно відбувається організація дій, які перетворюють ці елементи.

Під час розвитку самостійної діяльності студента спрацьовує і особистісна

рефлексія. Особистісна рефлексія спрямована на самоорганізацію через осмислення навчаючого, через власну усвідомлену діяльність для здійснення самостійної діяльності в навчальному процесі. Цей вид рефлексії спрацьовує через дві форми: мотивація та самооцінка. Самооцінка дає можливість оцінити сили студента, для виконання дії перед початком навчання, а мотивація є спонукальним фактором або силою до дії по вирішенню проблеми або задачі, яка стоїть перед студентом.

Кооперативна рефлексія починає спрацьовувати, як ми спостерігаємо з праці Г. П. Щедровицького [5], коли студент не може вирішити завдання, або завдання студент виконав, але не вірно. Коли у студента виникає така проблема, він починає згадувати та порівнювати свої дії з певним “еталоном” із власного досвіду. Якщо у власному багажу нема певного рішення для розв’язання проблеми, тоді студент починає конструювати інший шлях для вирішення проблеми. Таким чином і виникає кооперація нового способу діяльності, який буде використаний для виконання навчального завдання.

Тобто кооперативна рефлексія спрацьовує на етапі проектування свого рішення, а також при використанні етапу самоконтролю та самокорекції в процесі розв’язку задачі.

Для того, щоб компоненти рефлексії почали працювати необхідно створити певні умови та особливі ситуації. Яскравою умовою, згідно автора М. А. Федорової [3] є “ситуації розриву”. “Ситуація розриву” це деякий бар’єр, перешкода на шляху здійснення діяльності. Тобто, це є фактор, який спонукає працювати рефлексію. Саме бар’єр дає імпульс до руху рефлексії. “Ситуаційний бар’єр” з одного боку спонукає до навчальної самостійної діяльності, а з іншого надає можливість до виникнення рефлексії, яка є основою навчальної самостійної діяльності студента.

Під час навчального процесу студент робить рефлексивні дії:

- зупинку;
- відсторонення;
- фіксацію;
- об’єктивізацію [6].

Якщо розглядати процес рефлексії під час виконання самостійного розв’язку студентом, то ми бачимо як починають працювати чотири основні дії. Перша зупинка, отримав завдання до самостійної роботи, студент зупиняється для того, щоб ознайомитися з отриманим завданням. Студент проводить першопочаткове ознайомлення з текстом та починає його аналізувати.

Далі спрацьовує другий етап – відсторонення. Для виконання завдання студент розбиває завдання на структурні складові, та одночасно, кожну частину осмислює. Цей аналіз поступово переходить до самоаналізу. Під час самоаналізу відбувається порівняння знань, вмінь, які так конче необхідні для виконання завдання із власного досвіду.

Потім студент надає самооцінку, в рамках якої встановлюється “ситуація розриву” і формується протиріччя між наявним рівнем знань, вмінь та їх рівнем для задоволення рішення завдання. Під час даного етапу відбувається

відсторонення та встановлюється співвідношення між “дано” та “знайти” в поставленій задачі. Саме це відсторонення надає змогу студенту зайняти бокове місце і побачити проблему з іншого боку. В цей момент вирисовуються схеми для вирішення проблеми.

Коли студент має певну схему, починає вирисовувати певні шляхи для вирішення завдання, він переходить до етапу конкретизації вибраних шляхів. Відбувається логічне побудування розв'язків завдання. Студент поступово від “дано - знайти” перетворює в іншу структуру. “Знайти” стає для нього як ціль його діяльності. Тобто студент будуючи логічні ланцюжки між “дано – знайти” будує розв'язок, тим самим фіксуючі увагу на самопроектуванні в процесі рефлексії.

Потім можна спостерігати останню стадію, коли студент починає повністю самостійно виконувати завдання – спостерігаємо – самореалізацію. У студента відбувається екстраполяція розв'язку завдання в модель процесу виконання навчального завдання. Студент в розумі проговорює етапи розв'язку, а потім, чи усно або письмово, викладає логічну побудовану схему розв'язку. Тобто саме відбувається об'єктивізація процесу. Таким чином ми, спостерігаємо, що процес рефлексія в навчанні самостійної діяльності на дидактичній мові приймає вид (рис. 1):

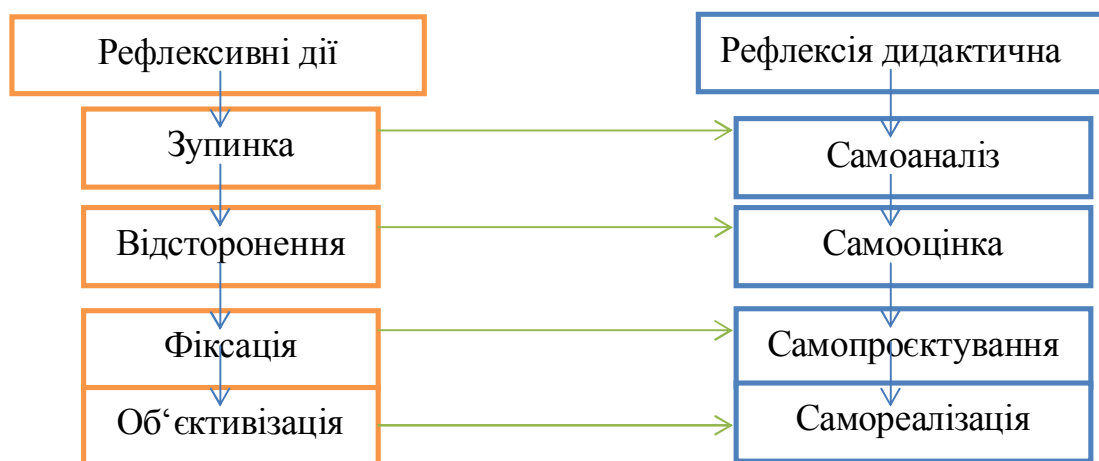

Рис. 1. Схема зв'язку рефлексивних дій з дидактичним трактуванням

Все це обумовлює логічний розвиток внутрішньої площини розвитку студента в вузі. Всі методи, які викладачі хімічних дисциплін використовують при проведенні практичних занять сприяють розвитку рефлексивних дій у студентів.

Також, потрібно не забувати, що для студента провізора необхідно розвинути під час вивчення хімічних наук, певний комплекс компетенцій. В групі хімічних компетенцій можна виділити спочатку два основних блока:

1. Базові хімічні компетенції, які будуть відноситися до певного кола хімічних дисциплін, які студент тільки починає вивчати у вищому навчальному закладі. До таких дисциплін належать: неорганічна хімія, аналітична хімія, фізична та колоїдна хімія та біоорганічна хімія. Студенти під час вивчення

саме таких дисциплін здатні оволодіти базовими хімічними поняттями, хімічною мовою та термінологією; технікою безпеки у хімічних лабораторіях; аналізувати та планувати свої дослідження; вмінням мотивувати відповіді. Саме ці компетенції є фундаментальними для вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

2. Спеціальні хімічні компетенції, які будуть дозволяти отримувати нові знання на самостійному рівні студента, тобто це вміння майбутнього фахівця отримувати знання самостійно під час своєї професійної праці. Ці вміння також надає викладач на перших роках навчання.

Ми можемо виділити ще три основні групи хімічних компетенцій, які розвиваються в медичних вузах під час вивчення хімічних дисциплін.

• *Комунікативні компетенції*. Ці компетенції пов'язані з письмовою та усною формою комунікації. Студенти оволодівають основними поняттями, хімічною термінологією, хімічною мовою. Основними компонентами цієї компетенції є вміння чітко та грамотно формулювати свої думки, пояснювати суть проблеми використовуючи хімічну мову; вміння вести дискусію на професійному рівні, виступати з доповідями та приймати участь в наукових хімічних конференціях; вміти правильно і вірно обробляти отримані наукові результати власних досліджень.

• *Інформаційно-аналітична компетенція*. Це вміння отримувати та переробляти, аналізувати науковий матеріал, включаючи самоаналіз отриманого матеріалу, синтезувати та інтерпретувати хімічні знання. До цієї компетенції входять наступні компоненти хімічних компетенцій, а саме: вміння самостійно знаходити науково-хімічну інформацію не лише в літературних джерелах, а і в ситі Internet; вміння структурувати науковий матеріал таким чином, щоб його можна було швидко згадати та вчасно проінформувати інших; вміння згадати, зрозуміти, використати хімічні знання та термінологію для аналізу явищ, які відбуваються в навколишньому середовищі; вміння прогнозувати хімічні реакції або явища.

• *Інструментально-дослідницькі компетенції*. Ці компетенції включають в себе певне правило поведінки під час виконання лабораторних робіт, дослідницьких проектів, володіння певними фізико-хімічними методами аналізу, володіння певними навичками проведення наукових дослідів. В свою чергу ця компетенція має групу компонентів, які описують хімічні компетенції, а саме: оволодіння навичками проведення лабораторних робіт за інструкцією; вміння використовувати лабораторне оснащення для проведення наукового досліді; вміння використовувати знання для вирішення хімічних задач; оволодіння фізико-хімічними методами аналізу для розв'язку професійних задач; вміння відбирати хімічну інформацію та її структурувати; вміння логічно представляти наукові результати, правильно подавати та пояснювати власні наукові дослідження.

В кожній групі компетенцій є: когнітивна складова, це набір медико-хімічних знань, які необхідні для формування предметних компетенцій; операційно-діяльнісна складова, в яку входить предметні вміння, які

визначаються вибором тої чи іншої послідовності інтелектуальних операцій; мотиваційно-особистісна складова, яка описується готовністю студентом до навчання хімічних дисциплін, усвідомленням цілі власної діяльності; рефлексивна складова, яка вводить певні корекції в цілі, в процес наукової діяльності, фіксує результат діяльності. Всі ці компоненти є самостійними частинами та дозволяють сформувати та розвинути хімічні компетенції, але відсутність хоча б одного з них будуть формувати дефекти в процесі розвитку хімічних компетенцій.

Як ми спостерігаємо мотиваційно-особистісна складова співвідноситься до цілей та мотивації студентів, до їх прагнень пізнати нове. Також всі результати будуть залежати від рівня готовності студента до вивчення хімічних дисциплін, тобто наскільки студент усвідомлює поставлені цілі перед собою.

Когнитивна складова співвідноситься з діяльністю студента при вивченні наукового матеріалу. Результат також буде залежати від самого викладача, як само буде відбуватися подача наукового матеріалу для студента. Друге співвідношення цієї компетенції з самостійною учбовою діяльністю студента, який саме студент буде мати набір медико-хімічних знань для того, щоб спрацювала компонента самоосвітньої діяльності.

Операційно-діяльнісна складова буде пов'язана з самостійною діяльністю студента та результатами по отриманню знань на практиці. Всі ці моменти включають наявність предметних вмінь та пов'язані з індивідуальною інтелектуальною роботою самого студента.

Рефлексивна складова пов'язана з самоконтролем та самооцінкою студента. Тобто в цій самостійній діяльності вводяться корекції в знання студента, фіксуються певні результати, якими оволодів студенти під час вивчення хімічних дисциплін.

Висновок. Для того, щоб розвинути компетенції потрібно, щоб студент вмів самоорганізовуватися. Саме у формуванні хімічних компетенцій самоорганізаційна діяльність є педагогічною умовою успішності. Таким чином, щоб найкраще сформувати та розвинути хімічні компетенції в процесі самоосвітньої діяльності студента потрібно підтримувати наступні умови на кожному практичному занятті:

- Систематичний процес навчання хімічних дисциплін, в якому потрібно пробуджувати самоосвітню діяльність;

- Викладачеві, потрібно чітко розробляти інструкції та рекомендації для студентів, які в свою чергу студенти повинні виконувати;

- Викладач, повинен створювати позитивну мотивацію на кожному занятті. Ця мотивація викликає пізнавальну активність у студентів та прагнення самостійно знайти науковий додатковий матеріал, його опрацювати та запам'ятати;

- Збільшення самостійності у студентів, надавати змогу самостійно приймати рішення під час обговорення матеріалу, висказувати свої думки не боячись за свої недоліки в хімічній термінології.

Використана література :

1. Курнев М. М. Педагогическая система формирования умений самоорганизации студентов юридических вузов МВД РФ: На материале физической подготовки: дис...канд пед наук, специальность: 13.00.08. Саратов, 2005. 195с.
2. Богина В. Г. Обучение рефлексии как способ формирования творческой личности / под. ред. И. Я. Лернера, И. К. Журавлева. Москва. 1993. С. 159-175.
3. Федорова М. А. Рефлексия как основа учебной самостоятельной деятельности студентов. *Психолого-педагогический журнал Гаудеамус*, 2017. Т. 16. № 1. С. 21-26.
4. Філіппова Л. В. Педагогічна рефлексія у вищій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 2 (66). С. 132-136.
5. Щедровицкий Г. П. Коммуникация, деятельность, рефлексия. *Исследования речемыслительной деятельности*. Алма-Ата, 1974
6. Макарова Л. Н. Развитие стиля педагогической деятельности преподавателя вуза. *Педагогика*, 2005. № 6. С. 72-80.

References :

1. Kurnev M. M. (2005). Pedagogicheskaya sistema formirovaniya umeniy samoorganizatsii studentov yuridicheskikh vuzov MVD RF: Na materiale fizicheskoy podgotovki. [The pedagogical system of the formation of self-organization skills of students of legal universities of the Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation: Based on the material of physical preparation]. Saratov, 2005. 195pp.
2. Bogina V. G. (1993). Obuchenive refleksi kak sposob formirovaniya tvorcheskoy lichnosti. [Reflexing education as a way of creating a creative personality]. Moskva. pp.159-175.
3. Fedorova M. A. (2017). Refleksiya kak osnova uchebnoy samostoyatel'noy devatel'nosti studentov. [Reflection as the basis of students' independent educational activities]. T.16. №1. pp.21-26.
4. Filippova L. V. (2019). Pedagogichna refleksiya u vyshchey shkole. [Pedagogical reflection in high school]. № 2 (66). pp. 132-136.
5. Shchedrovitskiy G. P. (1974). Kommunikatsiya, devatel'nost', refleksiya. [Communication, activity, reflection.] Alma-Ata.
6. Makarova L. N. (2005). Razvitiye stilya pedagogicheskoy devatel'nosti prepodavatelya vuza. [Development of the style of pedagogical activity of a university teacher]. №6. pp. 72-80.

ФІЛІППОВА Л. В. Развитие самоорганизации студентов при изучении химических дисциплин.

В статье описывается как с помощью рефлексии может происходить процесс самоорганизации у студентов, который важен для дальнейшего становления и для самоопределения человека в мире. Статья более конкурентно-состоятельным на рынке труда и в мире. Детально приведены основные аспекты распределения собственного времени в период учебной деятельности студента. Именно правильное распределение свободного времени помогает студенту учиться самоорганизовывать себя. Рассматриваются детально основные компоненты за помощью, которых можно развить и сформировать умение к самоорганизации. Описывается главная задача в формировании саморганизационных умений, которые происходят лишь под действием рефлексивных действий, а это и главное при изучении химических дисциплин понимать собственные действия. Рассматриваются критерии рефлексивной способности, которые тесно связаны с самостоятельным трудом студента в высших учебных заведениях. Выделяются два основных аспекта, на которых базируется процесс самостоятельной деятельности студента во время учебного процесса. Детально рассматривается "ситуация разрыва", которая вызывает рефлексивные действия у студентов во время самостоятельного решения проблемы. Эта ситуация предоставляет возможность закрепить полученные новые знания, и одновременно напомнить умения, которые уже имеет студент и спроектировать новые знания в другую площадь знаний. Наводится группа химических компетенций, которая присущая для студентов фармацевтических факультетов. Именно эти компетенции являются фундаментальными для изучения профессионально-ориентированных дисциплин для студентов фармацевтических высших учебных заведений.

Ключевые слова: самоорганизация, самоопределение, "ситуация разрыва", самостоятельная деятельность, химические компетенции.

FYLYPPOVA L. V. The development of students' self-organization in the study of chemical disciplines.

The article describes how reflection can lead to a process of self-organization in students, which is important for further development and for self-determination in the world. To become more competitive in the labor market and in the world. The main aspects of the distribution of one's own time during the student's educational activity are described in detail. It is the proper allocation of free time that helps the student to learn to organize himself. It examines in detail the main components through which you can develop and build skills for self-organization. It describes the main task in the formation of self-organizing skills that occur only under the action of reflective actions, and this is the main thing in the study of chemical disciplines to understand their own actions. The criteria of reflexivity, which are closely related to the student's independent work in higher education, are considered. There are two main aspects that underlie the student's independent activity during the educational process. The "gap situation" that causes students' reflective actions to resolve the problem independently is discussed in detail. This situation allows you to consolidate the acquisition of new knowledge, while at the same time recalling the skills that a student already has and projecting new knowledge into another area of knowledge. The group of chemical competencies that is inherent to students of pharmaceutical faculties is given. It is these competencies that are fundamental to the study of vocational-oriented disciplines for students of pharmaceutical higher education.

Keywords: self-organization, self-determination, "gap situation", independent activity, chemical competences.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-144.2019.26>

УДК 378.147-057.875[34:61]616-051:005.336.2

Хміль І. Ю.

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ**

У статті проведено аналіз наукових праць вчених з проблеми формування предметної компетентності майбутніх лікарів. На основі вивчення наукових робіт показані досягнення, недоліки і перспективи порушеної проблеми. Охарактеризовано компетентність як спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні та соціальні потреби, комплекс ставлень, цінностей, особистісну якість яка ґрунтується на знаннях, уміннях.

Предметну компетентність розглянуто як інтегрований результат навчальної діяльності студентів, складову його саморозвитку і самовдосконалення, важливий засіб підвищення професійної готовності спеціаліста. Зазначимо, що специфіка лікаря висуває особливі вимоги до рівня підготовки студентів у майбутній професійній діяльності, які з найбільшою ймовірністю зможуть успішно освоїти сучасні медичні знання і працювати у галузі тривалий час. Наголошено, що знання й уміння з правознавства є фундаментом правової предметної компетентності майбутнього лікаря, оскільки без уявлень і знань про право не може формуватися готовність слідувати його нормам, ціннісне ставлення до нього та здатність чинити значимі правові діяння.

Предметну компетентність можна окреслити як сукупність набутих майбутнім лікарем знань з правознавства, умінь, особистісних якостей, необхідних для виконання певних дій з метою розв'язання проблем, ситуацій згідно приписів норм права.

Ключові слова: компетентність, предметна компетентність, освіта, студент, майбутній лікар, правознавство, медичне правознавство.